

Yaşar Tonta, Tıp ve Yaşam Bilimleri Literatürüne Türkiye'nin Katkısı (1988-1997). *Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını... Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum Bildirileri 17-21 Kasım 1999, Ankara içinde (421-438)*. Ankara: TKD, 1999.

<http://yunus.hun.edu.tr/~tonta/yayinlar/tonta-tip.htm>

Tıp ve Yaşam Bilimleri Literatürüne Türkiye'nin Katkısı (1988-1997)

Contribution of Turkey to Biomedical Literature
(1988-1997)

Yaşar Tonta

tonta@hacettepe.edu.tr

Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü

06533 Beytepe, Ankara

©Yaşar Tonta

Öz

Türkiye'nin pozitif bilimlere katkısı giderek artmaktadır. 1998 yılında Science Citation Index'de dizinlenen dergilerde bilim insanlarımız tarafından 5.100'ün üzerinde yayın yapılmış ve bu rakamla ülkemiz dünya sıralamasında 25.liğe yükselmiştir. Bu çalışmada tıp ve yaşam bilimleri alanında 1988-1997 yılları arasında MEDLINE tarafından dizinlenen dergilerde yayımlanan Türkiye adresli toplam 8.842 yayının bibliyometrik özellikleri (yazarlar, yazarların çalıştığı kurumlar, tıp dergileri ve etki faktörleri, vd.) ile ilgili ilk bulgular verilmektedir.

Abstract

The contribution of Turkey to positive sciences is increasing. Turkish scientists published more than 5.100 articles in scientific journals indexed by the Institute for Scientific Information's Science Citation Index, which elevated Turkey to the 25th place in the world rankings in terms of total contribution to science. In this paper, we report the preliminary findings of the bibliometric characteristics (authors and affiliations, medical journals and their impact factors, among others) of a total of 8.842 articles published between 1988 and 1997 by scientists affiliated with Turkish institutions and indexed in MEDLINE, a well-known biomedical bibliographic database.

Girit

Günümüzde yaklaşık 40 bin bilimsel dergi çıkmakta, bu dergilerde her yıl yaklaşık bir milyon makale yayımlanmaktadır. Bilim ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak bilimsel yayın sayıları da hızla artmaktadır. Belirli bir konuda araştırma yapan bilim insanlarının her geçen gün daha fazla yayın izlemeleri gerekmektedir. 1840'larda o zaman Almanya'da yayımlanan 13 tıp dergisinin fazla olduğundan yakınan bazı bilim insanları bu durumu protesto etme yoluna gitmişlerdir (Kum, 1974: 41-43). Günümüzde ise Amerikan Ulusal Tıp Kütüphanesinin MEDLINEPlus veri tabanında yaklaşık 4.300 tıp ve yaşam bilimleri dergisinde yayımlanan 11 milyondan fazla yayının bibliyografik künyesi bulunmaktadır. İnternet aracılığıyla 400 civarında tıp dergisinde yayımlanan makalelerin tam metinlerine erişilebilmektedir. Ülkemizde de 200 civarında tıp dergisi yayımlanmakta (Gökçora, 1996: 13), bu dergilerde yayımlanan makaleler seçmeli olarak *Türk Tıp Dizini*'nde dizinlenmektedir.

Son yıllarda araştırmacılarımızın uluslararası dergilerde yayımladıkları bilimsel makale sayısında da büyük bir artış gözlenmekte, Türkiyeli bilim insanlarının dünya bilimine katkıları giderek artmaktadır. 1995 yılında dünya bilim sıralamasında 34. olan Türkiye, 1996'da 29., 1997'de 27., 1998'de ise 5.109 yayınlı 25. sıraya yükselmiştir (İlhan, 1999). Ülkemizde tıp ve yaşam bilimleri alanındaki yayın sayısı mühendislik, fen bilimleri ve tıp dışı diğer disiplinlerden çok daha hızlı artmaktadır (Onat ve Yazıcı, 1996: 41). Bu artış Türkiye'nin dünya bilim sıralamasındaki yerinin yükselmesinde önemli rol oynamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, 1988-1997 yılları arasında MEDLINE veri tabanında dizinlenen dergilerde yayımlanan Türkiye adresli 8.842 yayının bibliyometrik özelliklerini (yazar sayıları, yazarların çalıştığı kurumlar, araştırmacılarımızın yayın yaptıkları tıp ve yaşam bilimleri dergileri, vd.) incelemek ve araştırmacılarımızın dünya tıp ve yaşam bilimleri literatürüne katkılarını saptamaya çalışmaktır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

1988-1997 yılları arasında MEDLINE tarafından dizinlenen dergilerde yayımlanan Türkiye adresli yayınları belirlemek üzere Kaliforniya Üniversitesi kütüphane kataloğu Melvyl

üzerindeki MEDLINE veri tabanında bir tarama yapılmıştır. "FIND ADDRESS TURK OR TURKEY OR TURKISH OR TURKIYE OR TURKYE OR TURKEI OR TURQUIE OR TURCHIA AND DATE (19XX)" komutu kullanılarak 1988-1997 yıllarını kapsayan her yıl için ayrı ayrı taramalar gerçekleştirilmiştir (Haziran 1998).

Tarama sonuçlarının MELVYL'deki "mail" komutu kullanılarak elektronik posta adresimize gönderilmesi sağlanmıştır. MELVYL tarafından gönderilen ve ilgili alanları içeren bir kayıt örneği aşağıda verilmektedir.

Date: Tue, 16 Jun 98 04:34:57 PDTFrom: Melvyl System <MELVYL@UCCMVSA.UCOP.EDU>Subject: (id: THQ50988) N97-1 (Part 1 of 4)

Search request: FIND ADDRESS TURK OR TURKEY OR TURKISH OR TURKIYE OR TURKIJE OR TURKEI OR TURQUIE OR TURCHIA OR TURKYE OR TURKY AND DATE 1997

Search result: 1,710 citations in the Medline database

Display: LON 1-300

1.

Author: Yilmazlar S; Hanci M; Oz B; Kuday C.

Address: Department of Neurosurgery, Istanbul University Cerrahpasa Medical Faculty, Turkey.

Title: Blood degradation products play a role in cerebral ischemia caused by acute subdural hematoma.

Journal: Journal of Neurosurgical Sciences, 1997 Dec, 41(4):379-85.

Unique ID: 98216486.

Abstract: Type D 1 LONG AB to see abstract.

Language: English.

CAS;EC No.: 0 (Silicones)

Subject: Animal.

*Blood Transfusion, Autologous -- adverse effects.

Cerebral Ischemia -- etiology.

Cerebral Ischemia -- pathology.

*Cerebral Ischemia -- physiopathology.

Death.

Female.
Hematoma, Subdural -- complications.
Hematoma, Subdural -- pathology.
*Hematoma, Subdural -- physiopathology.
Intracranial Pressure.
Motor Activity.
Rats.
Rats, Sprague-Dawley.
Silicones.

Büyükükleri nedeniyle birden fazla dosya halinde gönderilen tarama sonuçları birleştirilerek her yıl için ham metin dosyaları yaratılmıştır. Bu dosyalar Unix üzerinde çalışan metin işleme programlarından birisi olan awk kullanılarak istenen bilgileri (örneğin, yazar adı, adresi, yayın türü, yılı vs.) içeren küçük parçalara bölünmüştür (Aho, Kernigan & Weinberger, 1988). Böylece her ham dosyadan sadece yazar, adres, konu, makalenin yayımlandığı dergi, dil, tür, MeSH (Medical Subject Headings) konu terimlerinin yer aldığı ayrı ayrı dosyalar oluşturulmuştur. Bu dosyalar daha sonra birleştirilerek 10 yıllık verilerin tamamını içeren büyük bir dosya yaratılmıştır. Söz konusu dosya ticari bir tablolu (spreadsheets) programına aktararak gerekli derlendirmeler yapılmıştır. Her yayına ait yazar bilgisi, yazar sayısı, makalenin türü ve dili vs. ile ilgili bilgiler bir araya getirilmiştir. Her yazarın katkıda bulunduğu yayın sayısını bulmak için ilgili sütunu içeren bir dosya oluşturulmuştur. Sıralama amacıyla yazar adı ve soyadları, adresler ve dergi adları arasındaki boşluklar kaldırılmıştır. awk ile yazılan küçük bir programdan yararlanılarak her yazarın katkıda bulunduğu yayın sayısı ve her dergide çıkan Türkiye adresli yayın sayısı bulunmuştur. Sonuçlar yazar adına, her yazarın katkıda bulunduğu toplam yayın sayısına, dergi adına ve her dergide çıkan yayın sayısına göre ayrı ayrı sıralanmıştır. Yıl yazara göre yapılan sıralamadan yararlanılarak her yazarın ilk yazar ve ortak yazar olarak katkıda bulunduğu yayın sayısı ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Benzer bir biçimde Türkiye adresli makalelerin yayımlandığı dergiler alfabetik sıraya dizilmiştir. Daha sonra yıl, cilt, sayı ve sayfa bilgileri kaldırılarak dergi adları tekbiçim hale getirilmiştir. Dergi adlarında yer alan sözcükler arasındaki boşluklar kaldırılmıştır. Daha önce sözü edilen örnek metin işleme programından yararlanılarak önce her dergide kaç makale yayımlandığı bulunmuş, daha sonra da dergiler hem yayımlanan makale sayısına hem de dergi adına göre ayrı ayrı sıralanmıştır. Tablolama programından yararlanılarak ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve ilgili grafikler oluşturulmuştur.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada "yayın" sözcüğü MEDLINE'da dizinlenen tıp ve yaşam bilimleri alanındaki dergilerde yayımlanan her tür katkıyı (özgün ve derleme makaleler, bildiri özetleri, notlar, kitap eleştirileri, editöre mektuplar, editöryal yazılar, vs.) belirtmek için kullanılmaktadır. İncelememize konu olan 8.442 yayın, MEDLINE tarafından dizinlenen tıp ve yaşam bilimleri dergilerinde yayımlanan ve ilk yazarı Türkiye'de yerleşik bir kurumu adres gösteren yayınları temsil etmektedir. Bir başka deyişle, Türkiyeli araştırmacıların ortak yazar olarak katkıda buldukları ancak ilk yazar durumunda olmadıkları yayınlar bu araştırmamızın kapsamı dışındadır. Bu nedenle Türkiyeli bilim insanlarının incelenen 10 yıllık süre içerisinde tıp ve yaşam bilimlerine katkısı burada verilen rakamdan daha yüksek olmalıdır. MEDLINE tarafından dizinlenmeyen yabancı ve yerli dergilerde yayımlanan Türkiye adresli yayınlar da yukarıda verilen rakamın dışındadır.

Benzer bir biçimde ilk yazarı Türkiyeli olduğu için araştırma kapsamına alınan 8.442 yayına katkıda bulunanlar arasında Türkiye dışından da araştırmacılar bulunmaktadır. Bazen Türkiye'deki üniversite ve araştırma kurumlarında konuk olarak bulunan yabancı araştırmacılar, ilk yazar olarak katkıda buldukları yayınlarda Türkiye'yi adres göstermektedirler.

Bulgular

1988-1997 yılları arasında MEDLINE veri tabanında dizinlenen dergilerde yayımlanan Türkiye adresli toplam yayın sayısı 8.442'dir. Bu yayınların yıllara göre dağılımı Şekil 1'de verilmektedir. 1988 yılında sadece 237 olan yayın sayısı on yıl içinde sürekli bir artış göstererek 1997'de 1709'a yükselmiştir. Başka bir deyişle, tıp ve yaşam bilimleri alanındaki yayın sayımız on yıllık bir sürede yaklaşık yedi katlık bir artış göstermiştir.

Bu artış son yıllarda Türkiye'nin fen bilimlerine yaptığı katkı açısından 25. sıraya yükselmesiyle paralellik göstermektedir.

Türkiye adresli yayınların dili %98,7 (8342) oranında İngilizcedir. Toplam 53 yayın (%0,6) Fransızca, 36 yayın (%0,4) Almanca, 11 yayın ise diğer dillerde yayımlanmıştır.

Tablo 1'de yıllara göre yayın sayıları, yazar sayıları, bir yayına düşen ortalama yazar sayısı verilmektedir. Tıp ve yaşam bilimleri alanındaki bir yayında emeği geçen kişi sayısı ortalama 4,1'dir. Bu rakam on yıllık süre içerisinde ortalama 3,6'dan 4,6'ya yükselmittir (Tekil 2).

Tablo 1. Yıllara Göre Yayın Sayıları, Yazar Sayısı, Yayın Başına Düşen Ortalama

Yazar Sayısı (1988-1997)

Yıl	Yayın sayısı	Yazar Sayısı	Yayın başına düşen ortalama yazar sayısı
1988	237	858	3,6
1989	269	1.000	3,7
1990	443	1.611	3,6
1991	548	2.155	3,9
1992	681	2.826	4,1
1993	843	3.604	4,3
1994	932	4.011	4,3
1995	1.172	5.174	4,4
1996	1.608	7.509	4,7
1997	1.709	7.830	4,6
Toplam	8.442	36.578	4,1

Yayınların yazar sayılarına göre dağılımına bakıldığında, 1.759 yayının dört yazarlı, 1.648 yayının beş yazarlı, 1.473 yayının üç yazarlı olduğu görülmektedir (Şekil 3). Üç, dört ve beş yazarlı yayınların toplamı tüm yayınların %60'ını oluşturmaktadır.

On yıllık süre içerisinde toplam 30 ya da daha fazla yayına katkıda bulunan araştırmacıların adları ve yayın sayıları Tablo 2'de verilmektedir. Rakamlar araştırmacıların hem ilk yazar, hem de ortak yazar olarak katkıda buldukları yayın sayılarını göstermektedir.

Tablo 2. En Çok Yayın Yapan Araştırmacılar

Yayın sayısı	Yazar adı	Yayın sayısı	Yazar adı	Yayın sayısı	Yazar adı
96	BuyukpamukcuN	40	ErcanMT	33	OzgenT
95	TanU	39	YalcinS	33	OzalpI
89	HaberalM	38	PiskinE	33	AkhanO
88	AyhanA	38	OzkutluS	32	TelatarH
81	HicsonmezA	37	GursesN	32	SaricaK
68	TanyelFC	36	TuncerZS	32	GedikogluG
68	GokmenO	36	OzenH	32	EkiciE
64	SenerRN	36	GunduzK	31	YegenBC
64	BilginN	35	TurgutM	31	HincalAA
50	OzcanOE	35	TopalogluH	31	BayazitK
50	CoskunT	35	OzturkY	31	BaltaciS
50	AkdasA	35	OzenS	30	SenocakME
49	ErbengiA	35	OktayS	30	SahinA
47	BalkanciF	35	KirkaliZ	30	PasaogluI
46	SaatciU	35	GunhanO	30	OnolB
45	GurgeyA	34	YilmazE	30	IlkerY
42	RuacanS	34	TasdemirO	30	ErcanZS
41	YaziciH	34	ArslanG	30	DundarS
41	DurakI	33	RemziD	30	AltayC
41	BakkalogluA				

MEDLINE veri tabanında yer alan Türkiye adresli 7.427 yayının (%88) ilk yazarı üniversite kökenlidir. İlk yazarı üniversite dışından olan yayınların sayısı ise 1.015'dir

(%12). İlk yazarı üniversite kökenli yayınların illere göre dağılımına bakıldığında, Ankara'da yerleşik üniversitelerin mensupları 3.373 yayınlı tüm üniversite kökenli yayınların %45,4'ünü, İstanbul'da yerleşik olanlar 1.391 yayınlı %18,6'sını, İzmir'de yerleşik olanlar 770 yayınlı %10,4'ünü, diğer illerde yerleşik olanlar da 1895 yayınlı %25,5'ini üretmişlerdir (bkz. Tablo 3 ve Şekil 4). Üç büyük ilimizde yerleşik bütün kurumların yayın sayılarının dağılımı incelendiğinde (Ankara: % 47,9; İstanbul: %18,7; İzmir: %10,0; diğer iller: %23,3), oranlar üniversitelerin dağılımına yakınlık göstermektedir.

Tablo 3. Üç Büyük İlimizdeki Üniversitelerin Yayın Sayıları

İli/Üniversite Adı	Yayın Sayısı	Toplam Yayınlar İçindeki Payı (%)
Ankara		
Hacettepe	1.718	23,1
Ankara	773	10,4
Gazi	450	6,1
GATA	240	3,2
ODTÜ	135	1,8
Ba?kent	51	0,7
Bilkent	5	0,1
Fatih	1	0,0
Toplamı	3.373	45,4
İstanbul		
İstanbul	946	12,7
Marmara	394	5,3
Bo?aziçi	39	0,5
Ystanbul Teknik	9	0,1
Yyldyz Teknik	3	0,0
Toplamı	1.391	18,6
İzmir		
Ege	507	6,8
Dokuz Eylül	261	3,5
Yzmir YTE	2	0,0
Toplamı	770	10,4

Diğer iller		
Toplam	1.893	25,5
Genel Toplam	7.427	100,0

Bütün üniversitelerimizin ve Gülhane Askeri Tıp Akademisinin (GATA) tıp ve yaşam bilimleri alanında 1988-1997 yılları arasında yaptıkları yayın sayıları Tablo 4'te verilmektedir. Hacettepe Üniversitesi 1713 yayınla başı çekmektedir. Ülkemiz üniversiteleri tarafından yayımlanan tıp alanındaki makalelerin yaklaşık dörtte biri (%23,1) Hacettepe kaynaklıdır. Hacettepe'yi 946 yayınla (%12,7) İstanbul, 773 yayınla (%10,4) Ankara, 507 yayınla (%6,8) Ege üniversiteleri izlemektedir. Anılan dört üniversite üniversiteler tarafından yapılan tıp alanındaki yayınların yarısından fazlasını üretmektedirler. Onat ve Yazıcı (1996: 41) *Science Citation Index* verilerine dayanarak yaptıkları araştırmada 1981-1993 yılları arasında "dört köklü fakültenin" (Hacettepe Tıp, Ankara Tıp, İ.Ü. Tıp ve İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp) yayınlardaki ağırlıklarının %84'ten %45'lere düştüğünü kaydetmektedirler. Bu çalışmada elde edilen oran (%46) Onat ve Yazıcı'nın elde ettiği oranla uygunluk göstermektedir.

Tablo 4. Tıp ve Yaşam Bilimlerinde Üniversitelerin Yayın Sayıları (1988-1997) (N=7427)

Üniversite adı	Yayın Sayısı	Toplam İçindeki Yüzdesi (%)	Üniversite adı	Yayın Sayısı	Toplam İçindeki Yüzdesi (%)
Hacettepe	1718	23,1	Fyrat	46	0,6
Ystanbul	946	12,7	Osmangazi	42	0,6
Ankara	773	10,4	Bo?aziçi	39	0,5
Ege	507	6,8	Yüzüncü Yıl	34	0,5
Gazi	450	6,1	Trakya	29	0,4
Marmara	394	5,3	Adnan Menderes	24	0,3
Dokuz Eylül	261	3,5	Gaziantep	23	0,3
GATA	240	3,2	Kocaeli	19	0,3
Çukurova	239	3,2	Celal Bayar	18	0,2
KTÜ	198	2,7	Pamukkale	10	0,1

Erciyes	197	2,6	Ystanbul Teknik	9	0,1
Atatürk	188	2,5	Sütçü Ymam	7	0,1
Ondokuz Mayys	145	2,0	Bilkent	5	0,1
Akdeniz	138	1,9	Süleyman Demirel	5	0,1
Uluda?	138	1,9	Harran	3	0,0
ODTÜ	135	1,8	Yzmir YTE	2	0,0
Cumhuriyet	92	1,2	Yyldyz	2	0,0
Dicle	84	1,1	Abant Yzzet Baysal	1	0,0
Selçuk	75	1,0	Fatih	1	0,0
Ynönü	73	1,0	Kyrykkale	1	0,0
Anadolu	63	0,8	Kafkas	1	0,0
Ba?kent	51	0,7	Yyldyz Teknik	1	0,0
			Toplam	7427	100,0

Üniversitelerimizin tıp fakültelerinde (eczacılık, dişçilik, hemşirelik vs. dışında) üretilen yayın sayıları, tıp fakültelerindeki toplam öğretim üyesi (profesör, doçent ve yardımcı doçent) sayıları ve öğretim üyelerinin yıllık ve on yıllık ortalama üretkenlikleri Tablo 5'te verilmektedir. Tıp fakülteleri içinde Hacettepe gerek toplam yayın sayısı (1.394) gerekse öğretim üyesi başına düşen ortalama yayın sayısı (yılıda 0,43 yayın) açısından bütün üniversitelerin önündedir (Şekil 5). Hacettepe Tıp Fakültesi tek başına tıp fakültelerinin toplam yayınlarının %24'ünü üretmektedir. Yurtsever (1999: 20) yayın sayılarına bakılarak yapılan yukarıdakine benzer değerlendirmelerin "az sayıda öğretim üyesinin bulunduğu kuruluşları anlamsız bir şekilde çok başarılı ya da başarısız gösterebilme" olasılığına dikkat çekmektedir.

Tablo 5. Tıp Fakültelerinin Toplam Yayın Sayıları ile Öğretim Üyesi Sayıları ve Öğretim Üyesi Başına Düşen Yayın Sayıları

Üniversite	1988-1997 yayın sayysy	Toplam Öğretim Üyesi Sayysy (Prof., Doç. ve Yrd. Doç.)	Makale sayysy/Öğretim üyesi sayysy	Makale sayysy/Öğretim üyesi sayysy/10 (yyl)

Adnan Menderes	21	43	0,49	0,05
Akdeniz	131	147	0,89	0,09
Ankara	563	369	1,53	0,15
Atatürk	166	132	1,26	0,13
Ba?kent	51	40	1,28	0,13
Celal Bayar	18	31	0,58	0,06
Cumhuriyet	82	99	0,83	0,08
Çukurova	228	188	1,21	0,12
Dicle	75	115	0,65	0,07
Dokuz Eylül	247	118	2,09	0,21
Ege	350	286	1,22	0,12
Erciyes	184	140	1,31	0,13
Fatih	1	9	0,11	0,01
Fyrat	40	80	0,50	0,05
Gazi	299	207	1,44	0,14
Gaziantep	22	45	0,49	0,05
Hacettepe	1.394	324	4,30	0,43
Harran	3	20	0,15	0,02
Ynönü	65	28	2,32	0,23
Ystanbul (Cerrahpa?a)	304	286	1,06	0,11
Ystanbul (Ystanbul Typ)	479	357	1,34	0,13
KTÜ	188	103	1,83	0,18
Kocaeli	17	62	0,27	0,03
Marmara	264	111	2,38	0,24
Ondokuz Mayys	139	122	1,14	0,11
Osmangazi	70	142	0,49	0,05
Pamukkale	10	75	0,13	0,01
Selçuk	62	148	0,42	0,04
Süleyman Demirel	4	43	0,09	0,01
Trakya	23	99	0,23	0,02
Uluda?	110	173	0,64	0,06
Yüzüncü Yyl	32	69	0,46	0,05
GATA	218	364	0,60	0,06
Toplam/Ortalama	5.860	4.576	1,28	0,13

Not: Tıp fakültelerinin öğretim üyesi sayıları için ÖSYM'nin 1996-1997 yılı yükseköğretim istatistikleri ("1996-1997 Öğretim Yılı", 1997) temel alınmıştır (Tablo 24. "Öğretim Elemanlarının Akademik Görevlerine Göre Sayıları"). Tıp fakültelerinin mevcut öğretim üyesi sayılarının önceki yıllardakinden daha yüksek olduğu düşünüldüğünde, öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı muhtemelen olduğundan daha düşüktür. Ancak bu durumun sonuçları çok fazla etkilemeyeceği kanısındayız.

Yukarıdaki rakamlar yorumlanırken bazı üniversitelerimizin 1990'lardan sonra kuruldukları dikkate alınmalıdır (örneğin, Adnan Menderes, Celal Bayar, Harran, Kocaeli, Pamukkale, Süleyman Demirel üniversiteleri 1992'de, Batkent ve Osmangazi üniversiteleri 1993'te, Fatih Üniversitesi 1994'te, Yeditepe Üniversitesi 1996'da kurulmuştur) (YÖK, 1999: 5-6).

Üniversitelerdeki toplam 126 kuruluş 1015 yayın yaparak toplam yayınlarnın %12'sini üretmişlerdir. Üniversiteler dışında en fazla yayın yapan ilk 20 kuruluşun yayın sayıları Tablo 6'da verilmektedir. Ankara Numune Hastanesi araştırmacıları 132 yayınlara üniversite dışı kuruluşlar arasında ilk sırayı almışlardır. Bir başka deyişle üniversite dışı kuruluşlar tarafından yayımlanan toplam yayınların %13'ü Ankara Numune Hastanesine aittir. Numune Hastanesini Ankara Yüksek Yhtisas (95), Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Hastanesi (92), Ankara SSK Hastanesi (58), ve Türk Organ Nakli ve Yanyk Vakfı Hastanesi (55) araştırmacıları izlemektedir. İlk beş sıradaki kuruluşlara mensup araştırmacılar toplam yayınların %42,6'sını, ilk on sırada yer alan kuruluşlar toplam yayınların %58'ini, ilk 20 kuruluş ise toplam yayınların %75.2'sini (760) yayımlamışlardır.

Tablo 6. Tıp ve Yaşam Bilimlerinde En Fazla Yayın Yapan Üniversite Dışı İlk 20 Kuruluşun Yayın Sayıları (1988-1997)

Kuruluş Adı	Yayın Sayısı	Toplam Üniversite Dışı Yayınlar İçindeki Yüzdesi (%)
Numune Hastanesi-Ankara	132	13.0
Yüksek Yhtisas Hastanesi-Ankara	95	9.4
Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Hastanesi-Ankara	92	9.1
SSK Hastanesi-Ankara	58	5.7
Türk Organ Nakli ve Yanyk Vakfı Hastanesi-Ankara	55	5.4
Sağlık Bakanlığı Ankara Hastanesi	45	4.4
Dr. Sami Ulus Çocuk Hastanesi-Ankara	37	3.6

Devlet Hastanesi-Yzmir	25	2.5
SSK Hastanesi-Tepecik-Yzmir	25	2.5
SSK Hastanesi-Okmeydany-Ystanbul	24	2.4
Onkoloji Hastanesi-Ankara	22	2.2
?i?li Etfal Hastanesi-Ystanbul	21	2.1
Devlet Hastanesi-Taksim-Ystanbul	21	2.1
TÜBYTAK-MAM-Gebze-Kocaeli	20	2.0
Türk Sa?lyk ve Tedavi Vakfy Typ Merkezi Hastanesi-Ankara	17	1.7
TCDD Hastanesi-Ankara	17	1.7
Devlet Hastanesi-Ankara	16	1.6
Atatürk Gö?üs Hastalyklary ve Cerrahisi Merkezi-Ankara	13	1.3
Numune Hastanesi-Haydarpa?a-Ystanbul	13	1.3
Ankara Hastanesi-Ankara	12	1.2
Zeynep Kamil Kadyn ve Çocuk Hastanesi-Ystanbul	12	1.2
Kalp Cerrahisi ve Ara?tyrma Merkezi-Ko?uyolu-Ystanbul	11	1.1
Toplam	783	77.1
Diğer	232	22.9
Genel Toplam	1015	100.0

Ankara'da yerleşik 36 üniversite dışı kuruluş toplam 672 yayın yapmışlardır. Bu rakam üniversite dışı kuruluşlar tarafından yapılan tüm yayınlaryn %66,2'sine kar?ylyk gelmektedir. Ystanbul'da yerleşik 39 kuruluş toplam 192 yayınlaryn üniversite dışı yayınlaryn %18,9'unu sahiplenmişlerdir. Yzmir'de yerleşik 12 kuruluş ise toplam 78 yayın yapmy? ve üniversite dışı yayınlaryn %7,7'sini üretmişlerdir. Bir başka deyi?le Ystanbul, Ankara ve Yzmir'de yerleşik toplam 87 üniversite dışı kuruluş 942 yayın yaparak tüm üniversite dışı yayınlaryn %92,8'ini, diğer illerimizde yerleşik 39 üniversite dışı kuruluş da 73 yayın yaparak tüm üniversite dışı yayınlaryn %7,2'sini üretmişlerdir.

Üniversite dışı yayınlaryn da çok büyük bir bölümü devlet kuruluşlary tarafından gerçekleştirilmektedir. Üniversite dışı yayınlaryn sadece 51'i (tüm üniversite dışı yayınlaryn

%5'i) özel hastane, klinik ve dernekler tarafyndan gerçekte?tirilmi?tir.

Türkiye adresli yayınlar toplam 1190 ayrı dergide yayımlanmy?tyr. Elli ya da daha fazla sayyda Türkiye adresli yayynın yer aldığı dergi sayysy 19'dur. Bu dergilerde Türkiyeli arattırmacıların toplam 1606 (toplam yayınların %19'u) yayını çıkmıştır. İlgili dergilerde yayımlanan Türkiye adresli yayın sayıları her derginin 1996 yılı etki faktörü (impact factor) katsayısı ("Institute", 1997) ile birlikte Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7. Elli ve Daha Fazla Türkiye Adresli Yayının Yer Aldığı Dergiler ve Etki Faktörü Katsayıları

Dergi ady	Etki Faktörü Katsayısı (1996)	Türkiye adresli yayın sayysy
International Urology and Nephrology	-	234
Turkish Journal of Pediatrics	0,130	120
British Journal of Urology	1,005	114
International Journal of Neuroscience	-	107
Transplantation Proceedings	0,850	100
Journal of Pediatric Surgery	1,062	97
Acta Paediatrica Japonica	0,049	83
Neurosurgical Review	0,200	77
Acta Neurochirurgica	0,498	72
General Pharmacology	0,818	72
Clinical Nuclear Medicine	0,437	64
International Journal of Gynaecology And Obstetrics	0,387	64
Japanese Heart Journal	0,186	64
European Urology	0,981	62
Pediatric Radiology	0,489	59
Journal of Marmara University	-	57

Dental Faculty		
European Journal of Pediatric Surgery	0,326	56
Angiology	0,448	53
European Journal of Obstetrics	0,537	51
Gynecology and Reproductive Biology		
Toplam		1606 (%19)
Diğer dergiler		6836 (%81)
Genel Toplam		8.442

Sonuç

Tıp ve yaşam bilimleri alanında 1988-1997 arasında çıkan Türkiye adresli 8.442 yayına ilgili ham verilere dayanan ilk bulgular yukarıda verilmiştir. Bu bulguların daha ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmeler ışığında tıp ve yaşam bilimleri literatürümüze katkıda bulunan bilim insanları ve ilgili literatür konusunda daha doyurucu sonuçlara ulaşılabileceği kanısındayız.

Bundan sonraki aşamada yayın türleri (özgün makale, kitap eleştirisi, mektup, vd.) ve bu yayınların tıbbın alt dallarına göre dağılımı; üniversitelerin tıp eczacılık, diş hekimliği, hemşirelik, sağlık idaresi vd. fakültelerinin katkıları ve öğretim üyesi başına düşen yayın sayıları; devlet hastanelerinde görevli araştırmacıların katkıları; Türkiye adresli yayınların çıktığı tıp ve yaşam bilimleri dergilerinin etki faktörü katsayıları ile Türkiye adresli yayınlara yapılan atıf (citation) sayıları arasındaki ilişki; Türkiyeli bilim insanlarının katkılarının yayımlandığı dergilerin ülkemizdeki tıp kütüphanelerine gelip gelmediği ve bu konunun tıp kütüphanelerinin derme (koleksiyon) geliştirme politikalarına olası etkileri araştırılacaktır.

Kaynakça

1996-1997 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri. (1997). Ankara: ÖSYM.

Aho, A., Kernighan, B.W. & Weinberger, P.J. (1988). *The AWK programming language*. Reading, MA: Addison Wesley.

Gökçora. H. (1996). TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Grubu ve Sempozyum Organizasyon Komitesi adına Sn. Prof. Dr. Haluk Gökçora'nın konuşması. *Sempozyum: Tıpta Bilimsel Yazım, Editörlük ve Denetleme. 18 Kasım 1994. TÜBİTAK-Ankara içinde (13-14)*. TÜBİTAK: TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Grubu.

Institute for Scientific Information. (1997). *1996 Science Citation Index Journal Citation Reports*. Philadelphia, PA: ISI.

Ylhan, M. (1999 Nisan 24). Bilimsel yayında Türkiye yükselmeyi sürdürüyor. *Cumhuriyet Bilim Teknik (631): 2*.

Kum, İ. (1974). Türkiye'de tıp kütüphaneleri. (Yayımlanmamış doçentlik tezi) Ankara: H.Ü.

Onat, A. ve Yazıcy, H. (1996). Türkiye'de bilimsel yayınlaryn günümüzdeki durumu. *Sempozyum: Tıpta Bilimsel Yazım, Editörlük ve Denetleme. 18 Kasım 1994. TÜBİTAK-Ankara içinde (39-46)*. TÜBİTAK: TÜBİTAK Sağlık Bilimleri Araştırma Grubu.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. (1999). *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu*. Ankara.

Yurtsever, E. (1999 Nisan 10). Yayın sayılarındaki artışlar üzerine. *Cumhuriyet Bilim Teknik (629): 20-21*.